

ZPRÁVY

SPOLEČNOSTI PRO VĚDY A UMĚNÍ
CZECHOSLOVAK SOCIETY OF ARTS
AND SCIENCES IN AMERICA, INC.

SVU

Ročník III.

PROSINEC 1961

Číslo 10.

SOLIDARITA SVOBODNÉHO SVĚTA S SVU

*Pečeť pařížské
Sorbonny*

*Pečeť university
v Delhi*

Když se předseda SVU prof. Václav Hlavatý vydával na svou přednáškovou cestu kolem světa, byl z podnětu gen. tajemníka dr. Jar. Němce vyzbrojen latinskou adresou, pozdravující všechna svobodná učiliště a vědecké ústavy světa. Adresa výstižně připomínala tisícileté tradice čs. kultury a věčnou touhu Čechů a Slováků po svobodě. Předseda SVU tuto adresu předkládal presidentům universit či vědeckých společností, jimiž byl pozván a dostal od každé univerzitní pečeť jako projev solidarity se snahami SVU a se snahami všech Čechů a Slováků, kteří zůstali věrni tradicím Komenského, Palackého, myšlenkám Havlíčkovým i Masarykovým. Pečetě byly ovšem zároveň také projevem uznání a úcty k vědecké práci prof. Hlavatého, k práci, klíčící, rostoucí a rozví-

jejíci se právě na základě tradic svobodného vědeckého badání. Universitních pečeti přivezl náš předseda na sedmdesát. Adresa je uložena v archivu SVU ve Washingtoně a bude navždy svědectvím práce našeho předsedy a práce naší. Zatím o práci SVU ví na sedmdesát svobodných universit v Asii a v Evropě. Velikonoční sjezd SVU, jak doufáme, představí svými vědeckými přednáškami SVU také americkým vědeckým pracovníkům. Úspěch tohoto sjezdu bude záležet na všech členech SVU!

ZÁSADNĚ O REVISIONISMU

V zářijovém čísle jsme otiskli referát o pečlivé práci dr. Antonína Kratochvíla "Revisionismus and its Liquidation in Czechoslovakia". Dr. Kratochvíl myslí, jak redakci napsal, že referát byl nesprávný a dokonce se domnívá, že "referent si asi ani nedal práci, aby si studii celou přečetl." Končí pak otázkou: "Kdy už v exilu konečně nechut' k někomu přestane určovat linii recenzi?"

To je ovšem obvinění, které — kdyby bylo pravdivé — ponížilo by SVU na úroveň politikářských nebo báračnických spolků. Ujišť'uji dr. Kratochvíla, že ani referent ani já, jako redaktor "Zpráv SVU", k němu necítíme nechut'. Naopak si velmi vážíme jeho obětavé a často kulturně průkopnické práce, kterou koná v kulturním odboru Sdružení čs. uprchlíků v Mnichově i jako redaktor "Archy" a jiných publikací.

Litujeme. Nemůžeme však s argumentací (v dopise i ve studii) dr. Kratochvíla souhlasit. Zjevy, jímž komunisti dali souborný název "revisionismus" a svobodný svět to z nevědomosti i z pohodlnosti vzal ochotně za bernou minci, nejsou nic jiného, než průvodní individualistické projevy "tání", které nastalo po Stalínově smrti. Seifert jako velký člověk a nekomunista žádal vždy propuštění uvězněných básníků — na troskách sovětského mono-

litu měl jen příležitost říci to veřejně. Časopisy "Květen" a "Nový život" nebyly zastaveny pro organizovaný revisionismus, ale proto, že jejich redaktoři a přispěvatelé aspoň na chvíli docela individualisticky vystrčili hlavu z tíživého chomoutu nadiktovaného "socialistického realismu". Nikoli proto, že byli revisionisty, ale proto, že toužili, jako každý člověk touží, po svobodě projevu. Komunisté ovšem nemožno přiznat, že i po tolika letech jejich diktatury nebyla zlomena touha po svobodě — a proto si vymysleli slovo "revisionismus", aby to vypadalo jako úchylná křivka v rámci strany. A konečně Škvorecký se vůbec do obrazu revisionistů nehodí, protože napsal "Zbabělce" dávno před komunistickým pučem.

Ale řekněme si zásadně: jestliže se v českém jazyce nějaké slovo končí na "-ismus", vyjadřuje se tím maosovou hnutím, ať už prýštíci zdola, z

lidu, nebo nadiktované mocí shora. To platí o slovech jako nacismus, fašismus, komunismus, marxismus — stejně jako o slovech demokracismus, sociáldemokratismus, mäsarykismus, ateismus atd. Vždy je to hnutí hromadné a organizované. Jediný "revisionismus", hodný tohoto slova, provedl a provádí Tito svým "titoismem", diktovaným sice mocí shora, ale hrající obratně na nacionalismu národů Jugoslaviie. Ani Pasternak ani Dudincev, ani Seifert ani Škvorecký nejsou a nebyli revisionisty. Jsou to jen silní a osamělí jedinci, kteří se vzbouřili proti usměrňování lidského myšlení a uměleckého projevu. Studentské "Majales" v Praze nebyly projevem revisionismu, ale vzpourou několika málo mladých individualit, vzpírājících se strčit hlavu do chomoutu rodné strany. Co bylo navíc kolem toho, byla jen nesmrtelná študácká recese. Což není jen tvrzení vzaté se vzduchu, ale opřené o velmi konkrétní informace z domova. Intelektuálové doma si práce SVU váží, ale spekulacím na neexistující revisionismu se posmívají. Ctižádostí členů SVU by mělo být, aby domov naši práci bral vážně.

Proč se o tom rozepisujeme tak ze široka? Protože bída čs. exilu a jeho beznaděj kotví v pověrách. Svobodný Západ od teheranské konference spekuloval na všechny "-ismy", které si komunisté vymyslili. Napřed to byl demokrat-ismus komunismu, v nějž věřil Roosevelt a Beneš, nikoli Churchill. Po konferenci v Postupimi jsme stále četli o tom, že Stalin je vyznavačem politického real-ismu. Věřili jsme tomu až do února 1948. Od té doby jsme prožili bezpočet "-ismů", vymyšlených v

JAN KUBELÍK

Carl Sandburg

*Tvůj smyčec lehce přejel strunu
a dlouhý tlumený zvuk rozechvěl
se vzduchem.*

*(Maminka v Čechách pláče nad dítětem,
jež příčinnivě učí se ssát mléko.)*

*Tvůj smyčec bouřlivě a nepokojně
vjíždí na čtyři struny do vysokých
poloh.*

*(Děvčata v Čechách se smějí se
svými milenci v nedělním odpolední
v lese.)*

Přeložil Rudolf Slíva

Moskvě. V neposlední řadě to je koexistencial-ismus. Byly to vesměs "-ismy", jichž se svobodný svět chystal jako tonoucí stébla, aby nemusil sám nic podnikat. (Viz maďarskou revoluci, tichou vzpouru Gomulkovu a viz nyní čínsko-albánský spor s Chruščovem.) Od roku 1945 svobodný svět pohodlně spekuluje na to, že komun-ismus sám sebe porazí nějakým jiným -ismem. Proti všem těmto propagandistickým "-ismům" nevykonal nikdo tolik, jako v poslední době Chruščov svými zkouškami s atomickými pumami. Díky jemu i skalní vyznavači "ismů" začli pochybovat . . .

Úkolem čs. exilu — duchovního i politického — není papouškovat po t. zv. západnických expertech hesla, vymyšlená v Moskvě. V Československu nebylo a není revisionismu v organizovaném a masovém slova smyslu, jako není v Sovětech a kdekoli jinde. Tím víc je povinností exulanta, člena SVU, opakovat na každém kroku Západu, že si to nemá

dělat pohodlné přejímáním komunistických triků a že má povinnost mít svou vlastní koncepci pro boj proti komunismu. Jestliže my, exulanti, strčíme spolu se Západem hlavu do písku, musíme si položit otázku: nešli jsme do exilu nadarmo?

SVU mimo jiné má být také, aspoň na kulturním poli, svědomím svobodného světa.

Ivan Herben

NÁŠ KULTURNÍ PŘÍNOS

RAFAEL KUBELÍK, se ujal 1. listopadu hudebního ředitelství jiho-německé rozhlasové stanice v Mnichově, která je poslouchána také v Československu a to zejména proto, že orchestr této stanice je jeden z nejlepších v Evropě. Od smrti své ženy, paní Laly Bertlové, nevystoupil Kubelík veřejně a odřekl kromě smluvního závazku s jiho-německou rozhlasovou stanicí všechna pohostinská vystoupení. Nyní však čteme ve švýcarském tisku, že Rafael Kubelík řídil v Luzernu, kde má se synem Martinem stále bydliště, dirigentský kurs. Pořadatelem tohoto kursu byla luzernská konservatoř. Švýcarský obrázkový týdeník "Woche" věnoval Kubelíkovi při té příležitosti dvoustránkovou reportáž. První koncert, který bude Kubelík jako hostující dirigent řídit, bude koncert ke sletu Svobodného Sokolstva ve Vídni, v červenci 1962. Bude dirigovat vídeňské symfoniky, samozřejmě zadarmo, jako svůj osobní hold Tyršově myšlence.

HUGO HAAS, který se usadil trvale v New Yorku (dříve v Hollywoodu), dokončil libreto i scenario nového filmu "Vyslanec nikoho". Film se

má odehrávat většinou před budo-
vou Spojených národů nebo přímo
v ní. Nyní vyjednává Haas s anglo-
kanadskou společností, aby film na-
točila. Hlavní roli chce svěřit své-
mu příteli Charles Laughtonovi a
také obsazení ostatních úloh má
být mezinárodní. Haas sám bude
film režírovat a sehraje v něm ně-
ktehou z charakterních rolí.

EGON HOSTOVSKÝ dokončil ruko-
kopis své novely, které dal proza-
timní název "Tři noci". Současně
vyšel jeho velký román "Všeobecné
spiknutí" (The Plot) v Londýně v
anglickém překladu.

EVA LIKOVÁ opustila se svou dce-
ruškou New York a odletěla do Los
Angeles, aby tam vystupovala jako
hvězda operní společnosti ze San
Franciska.

JOSEF KORBEL, profesor politic-
kých věd na universitě v Denveru
a ředitel socialně-politické nada-
ce přednášel v Clevelandu (Ohio)
alumnům university o vztazích mezi
svobodným a komunistickým svě-
tem. Připomněl svobodnému světu,
že by měl mnohem víc a lépe využít
ideologických rozporů mezi komu-
nistickými zeměmi, jak to ukázal
poslední sjezd sovětské komunistic-
ké strany.

ROMAN JAKOBSON, profesor Har-
vardské university byl zvolen čes-
ným členem Irské akademie věd a
umění, a to ve třídě krásné litera-
tury a starožitností. Nedávno před
tím byl jmenován a potvrzen krá-
lovským dekretem jako zahraniční
člen Holandské akademie věd a
umění.

JAN HAJDA, profesor sociologie na
Johns Hopkins University v Balti-
moru (Md.), otiskl v "American So-

ciological Review" dvaceti stránkovou studií o amerických vysokoškolských studentech a o tom, jak se část studentů-intelektuálů začleňuje do společnosti, kdežto jiná část se naopak společnosti odcizuje. V tomtéž čísle jmenované revue jsou také recenze sociologických knih od prof. Daniela Kubáta, Jiřího Kolajů a Gustava Jahody.

JAROSLAV MAYDA, žijící v Porto Riccu a přednášející na tamní universitě, vydal knihu studií z oboru atomového práva: "Atomic Energy and Law." Je to již druhý člen SVU a čs. exulant, který se zabývá těmito zcela novými právními problémy. První byl Jaroslav G. Polach ve Washingtonu.

VÁCLAV HOLEŠOVSKÝ, člen badatelského oddělení na Columbijské universitě, napsal pro "American Economic Review" (Stanford University, Calif.) dvacetistránkovou úvahu o Karl Marxovi a o jeho nauce v sovětském národním hospodářství, zejména v oblasti "teorie příjmů".

GUSTAV JAHODA, profesor sociální psychologie na universitě v Glasgow, vydal současně v Londýně a v New Yorku knihu "White Man". Je to studie vztahů Afričanů k bělochům ve státě Ghana.

DANIEL KUBÁT otiskl ve čtvrtletníku "Social Forces" (Philadelphia) studii "Sovětská teorie o společenských třídách". Ukazuje v ní, jak se odchýlil leninismus od původního učení Marxova, i když zůstal v podstatě marxistický. Současné statistické údaje pak ukazují, že v SSSR je obyvatelstvo záměrně nivelisací mezd udržováno přibližně na stejné nízké úrovni, ale přes to

DOKONÁNO

Inka Smutná

*Dohasl požár,
a přeci dále hoří
v zlatorudých plamenech javorů.
Krvavé slzy dřívěštlů
padají do trnité houště.
Panenské břízy
v zlatý děšť rozplynulé!
Vyhaslým ohněm žhne trpytivý žár
dávno mrtvých světů,
když noci hovoří tichem
spadlého listí.
Nehlučně ulétá zestárlé léto
zakuklit se do kukly mlh
a po týdnech uletět
bělostným motýlem prvního sněhu.*

tam nauka o společenských třídách dále existuje. Proto si mohou vedoucí stranické vrstvy zachovat nadvládu nad společností, ve které skutečně třídy neexistují nebo téměř neexistují. Zní to paradoxně, ale je tomu tak. — v "Journal of European Affairs" otiskl třináctistránkovou studii "Patterns of Leadership in a Communist State: Czechoslovakia 1946-1958", jednající o sociálním složení ústředního výboru KSČ.

MIREK ŠAŠEK, portrétista měst, jak byl vtipně nazván kritikem The New York Times, dokončil knihu "Toto je San Francisco". Mezi tím byla dána do prodeje v anglické verzi jeho kniha o Mnichově a Edinburgu. Na podzim vyjde jeho kniha o Benátkách. Od 1. listopadu bude Šašek hostem israelské vlády a bude malovat knihu "Toto je Israel". V San Francisco byl jmenován čestným občanem města a dostal zlatý klíč od města. Je to třetí Čechoslovák, kterému se do-

stalo této pouti. První byl generál Milan R. Štefánik, druhý dr. Petr Zenkl a nyní Mirek Šašek. Další z amerických měst, které bude "portrétovat" je New Orléans, La., kolébka jazzu.

LADISLAV DOLANSKÝ, profesor na Northeast University v Bostonu (Mass.) předsedal symposiu Novoanglické Psychologické Společnosti na téma "Teorie rozhodování". Společnost amerických elektroinženýrů a Společnost radioinženýrů pozvala dr. Dolanského přednášet v diskusi o "Použití teorie zpětné vazby pro řízení a hodnocení výzkumu a vývoje". A konečně Společnost pro průmyslové využití matematiky ve Washingtoně pozvala dr. Dolanského přednášet na téma: "Předpověď výsledků boje s neznámým protivníkem".

RADKO JANSKÝ přednáší od počátku školního roku německý jazyk na universitě sv. Ludvíka v St. Louis. (Mo.)

VOJTĚCH J. ANDIC, profesor národního hospodářství na universitě v Pittsburghu dostal od Filozofické společnosti ve Filadelfii cenu (grant) na práci: "The Role of the Social Scientist in an American Community". Stalo se tak v říjnovém zasedání této Společnosti.

JOSEF BROŽEK, profesor na universitě v Betlehemu (Penna) byl zvolen vědeckou společností Sigma Xi hlavním řečníkem na všech zasedáních této společnosti v USA. Bude mít přednášky na jihu USA, od Floridy do Jižní Karolíny a od Atlantického oceánu až po Mississippi. Být určen národním řečníkem této organizace se pokládá za vysoké vědecké uznání a pouti.

PETR ZENKL otiskl v týdeníku "This Week", který je přikládán k mnoha nedělním vydáním deníků novin, článek: "Jak Sověty plánují rozbít Spojené národy". Článek byl určen jako varování demokratickým delegátům v UNO a jeho podkladem bylo poučení z knihy komunistického poslance Jana Kozáka, jak lze užít parlamentu k provedení puče a ke zničení parlamentní demokracie. Dr. Zenkl doporučil delegátům, aby si anglický překlad této knihy dobře prostudovali.

JOSEF WEIL, šéflékař nemocnice v Santa Monica (Calif.) podnikl o dovolené cestu do Evropy a prodělal ve Vídni kurs plastické chirurgie.

KRYŠTOF HEROLD, redaktor nakladatelství Stanfordské university (Calif.) vydal dvě úspěšné knihy. První je "Život Madame de Stael" a druhá se jmenuje "Láska pěti různých temperamentů"; jsou to životopisy či povahopisy pěti slavných francouzských kurtizán z osmnáctého století.

MILOŠ ŠEBOR, profesor státní Polytechniky v Cookeville, (Tenn.), byl pozván Akademií věd tohoto státu, aby na jejím sjezdu přednášel o praktickém užití zeměpisné vědy ve studené válce. — Jeho žena, paní Božena Šeborová, byla od počátku školního roku jmenována lektorkou moderních jazyků na této Polytechnice. Krom toho se čtyřmi olejomalbami úspěšně umístila na výstavě obrazů Cumberland Arts and Craft Society.

JOSEF ROUČEK, přednosta Fakulty pro sociální a politické vědy na universitě v Bridgeportu (Conn.) stal se předmětem pozornosti časo-

NA KONCI ROKU

"Zprávy SVU" končí tímto číslem svůj třetí ročník. Členové je do-
stávají zdarma za členský příspě-
vek 5.00 dolarů. SVU členům při-
slíbilo za tento členský příspěvek
(z něhož na "Zprávy SVU" připad-
ne \$1.70 dolarů) ročně deset či
sel o osmi stranách. Dík po-
chopení gen. tajemníka, který byl
ochoten sáhnout hloub do poklad-
ny SVU, mohl tiskový referent vy-
dat letos několik čísel dvanácti-
stránkových.

A dnes vychází již čtvrté číslo o
šestnácti stranách, t. j. s přílohou
"Četba". Na myšlenku vydávat pří-
lohu "Četbu", byl redaktor přiveden
úvahami dr. Ladislava Radimského
(Petr Den) o tom, jaké najít cesty
k podpoře české knihy. Vydávat
pak tuto přílohu, aniž tím byla za-
tížena pokladna SVU, umožnilo na
čtyřicet osobních přátel a členů
SVU, kteří darovali k tomuto účelu
společně skorem 270.00 dolarů. Re-
daktor jim za to děkuje, a to nejen

jménem svým, ale jménem všech
členů SVU.

Počty jsou jednoduché: SVU přijala
dobrovolně závazek dodat členům
do roka 80 stran "Zpráv SVU". Le-
tošní ročník končí přebytkem. Do-
dali jsme členům (včetně dnešního
čísla) 120 stran, to jest o 40 stran
vic, než byla povinnost SVU. Věří-
me, že členstvo tím bylo spokojeno a
že nám ani napříště neodepře pod-
poru k tomu, aby "Zprávy SVU"
mohly vycházet (aspoň občas) ve
zvětšeném rozsahu.

Tiskový referent děkuje srdečně
všem spolupracovníkům za pomoc.
Především gen. tajemníkovi dr. Jar.
Němcovi, profesoru Rud. Šturmovi,
Petru Denovi a všem, kdo aspoň ob-
čas pošlou příspěvek či zprávu o
své činnosti. Dík náleží také Jed-
notě ČSA, která pravidelnou inserci
pomáhá snižovat náklady na tisk.
Všem členům SVU lepší a št'astněj-
ší rok 1962!
Hn

pisu "The Scribe", vydávaného v
campusu jmenované university. Na
první stránce nacházíme obšírný
článek o Roučkově publikační čin-
nosti, zasahující stejně do vědecké-
ho života Spojených států jako Ita-
lie, Španělska, Indie atd. Výčet
prací prof. Roučka jsme postupem
času zaznamenali, stejně jako jsme
upozornili, ve kterých vědeckých
časopisech v zahraničí je spolure-
daktorem, proto nebudeme z jme-
novaného listu znovu otiskovat po-
drobnosti. Nakladatelství Little-
field, Adams Co. oznamuje, že zno-
vu vydá dvě knihy, které dr. Rou-
ček redigoval a do nichž přispěl.

Původně byly vydány nakladatel-
stvím Filosofická knihovna. Jsou to
"Contemporary Political Ideology"
a "Contemporary Sociology."

JAROMÍR MĚŠTAN otiskl v časopi-
se "Bulletin", vydávaném západ-
oněmeckou společností YMCA a
YWCA, celostránkový článek o An-
tonínu Dvořákovi ke 120. výročí
Mistrových narozenin.

MARTIN J. VITOUŠEK, česko-
americký matematik a geofysik,
profesor university v Honolulu na
Hawaji, pracuje na přístroji, kte-
rým bude možno měřit uprostřed
oceánu výši a sílu vln, vyvolaných

podmořským zemětřesením. Prof. Vitoušek je znám ze svých vědeckých výprav, které podnikal ve vlastním škuněru řadu let do jižních oblastí Tichého oceánu.

JÁN M. MICHAL, dosud profesor národního hospodářství na koleji státu Idaho, přijal od počátku letošního školního roku profesuru téhož oboru na Western Maryland College ve Westminsteru, Marylandu.

KAREL HUSA, o jehož evropském pobytu jsme již referovali, tráví pololetní dovolenou (profesora komposice a dirigování na Cornel University) v Paříži. Byl pozván řadou evropských orchestrů, hlavně rozhlasových, aby je dirigoval. Podle zprávy, kterou poslal naší redakci, provedl v Lausanne svoje "Fantasie pro orchestr". V Paříži nahrál na gramofonovou desku Dvořákovy "Slovanské tance", Smetanovu "Vltavu" a tři tance z "Prodané nevěsty." Na koncertech pařížského a bruselského rozhlasového orchestru bude dirigovat také svůj "Poem pro violu a orchestr." — Kromě toho tři nakladatelství hudebnin v různých zemích vydala tři nové Husovy skladby. "Elegie a rondo" vyšlo v Paříži v nakladatelství Alphonse Leduc. (Světová premiéra této skladby byla v Londýně, kde ji autor sám dirigoval.) Německé nakladatelství Schott vydalo Husův "Poem pro alt a komorní orchestr". A konečně newyorské nakladatelství

Boosey a Hawkes vydalo "Sonatinu pro piano".

ALOIS KULHÁNEK, který byl dosud lektorem českého jazyka na universitě v Syracusách, byl od počátku podzimního semestru jmenován docentem na Vysoké škole pedagogické ve West Chesteru, Penna. Bude přednášet moderní jazyky.

FRANTIŠEK MEISSNER, profesor trhovědy na státní koleji v San Francisku a člen Stamfordského výzkumného ústavu v Palo Alto, Calif., připravuje do tisku knihu "Mezinárodní obchod".

PLACENÉ OZNÁMENÍ:

Praktickým dárkem pod letošní vánoční stromeček, dárkem, který každým rokem nabývá na hodnotě, je bezesporu životní pojistka ČSA. Jestliže se v době ve které žijeme, životní pojištění stalo nutností pro každého jednotlivce, proč byste neměli mít takové pojištění, které v minulosti bezpečně prokázalo svoji spolehlivost a své výhody — bratrské životní pojištění ČSA.

Výhody bratrského pojištění jsou značné. Využijte jich proto plně, tak, jak vám je nabízí nejstarší bratrská a sesterská podpůrná jednota v celé Americe, 107 let stará Jednota ČSA.

Učinte letošní vánoce radostné pro sebe a své drahé tím, že se zabezpečíte pro budoucnost. ČSA životní pojištění jest bezpečná cesta vedoucí k tomuto cíli.

ČSA, 2138 So. 61st Court, Cicero, 50, Illinois.

News of CSASA, Proprietor and Publisher: Czechoslovak Society of Arts and Sciences in America. Inc. Editor Ivan Herben, 41-98 Forley Street, Elmhurst 73. N. Y.. Printed by: "Slovenský Sokol" 283 Oak Street, Perth Amboy, New Jersey.

ČETBA

POZNÁMKY ČTENÁŘŮ O KNIHÁCH
A PUBLIKACÍCH

PŘÍLOHA ZPRÁV SVU čís: 4.

PROSINEC 1961

LADISLAV SUTNAR V AMERICE

Československá republika měla slavnou výtvarnou tradici z minulosti — a dychtivá zvidavost nových generací umožnila tvořivou účast na vzniku moderního umění dvacátých let. Malířství se obrátilo k Paříži již před první světovou válkou, pak následovala architektura, která se osvobodila z dekorativního historismu a vrátila se spolu s účelovostí k užití původního materiálu, základního tvaru i přehledné jednoduchosti.

Od architektury se odštěpila skupina tvůrců nového užitého umění, neboť nebylo možno vyplnit nové prostory starými předměty a ignorovat překotný vývoj techniky, užívající nových method. Tito umělci, ovlivnění konstruktivismem, hledali cestu z chaotičnosti slohů a usilovali o vytvoření prostředí, důstojného moderního člověka. Jejich cílem byly tvary zároveň účelné i krásné, čerpající z moderního abstraktního umění.

V čele těchto snah stál již záhy *Ladislav Sutnar*, jehož činnost zabírala mnohá pole. Instaloval výstavy, a vysoká úroveň československých expozic na mezinárodních výstavách byla především jeho zásluhou — navrhoval knižní úpravy, plakáty, předměty denní potřeby i hračky, byl již v oné době exponentem revolučních prvků v reklamě.

Ti, kdo byli členy Družstevní práce, jistě vzpomenu vzhledu členských

svazků, jejichž mnohotvárná, výtvarně vynalézavá knižní úprava představovala pouze část kvalitních výrobků klubu. Knihy, vydané Družstevní prací přinášely čtenáři pod charakteristickou značkou "DP" výtvarnou krásu původního návrhu i vysokou úroveň řemeslné práce a užitého materiálu.

Členové družstva nezapomenou ani na členský časopis "Panorama" a na prodejnu "Krásná jizba" na Národní třídě v Praze s účelnými, ale krásnými výrobky pro denní potřebu.

Celá tato vysoká výtvarná kultura — od typické značky "DP" na hřbetě každé knihy — až po skleněný čajový soubor — byla dílem *Ladislava Sutnara*, uvědomělého odchovance revolučního neklidu nových uměleckých směrů, které se objevily v Evropě po první světové válce.

V roce 1939 Hitler zabral Československo právě v době, kdy se *Sutnar*

chystal na cestu na new-yorskou světovou výstavu. Jsa vyslán, aby likvidoval československou expozici, kterou instaloval, Sutnar zůstal ve Spojených státech. Ani po válce se nevrátil do Československa a po léta unikal pozornosti krajanů — neztratil se však sám sobě a neslevil nic z výlučného uměleckého zaměření, jimž se vyznačovala jeho plodná činnost v době mezi dvěma světovými válkami.

Spojené státy byly v podstatě pravou zemí pro umělce s jeho tendencemi. O čem jen snil ve třicátých letech v malém, ale kultivovaném Československu, dalo se zde uskutečnit na daleko širším základě. Ale výtvarná tvář amerického návrhářství a grafické úpravy se pohybovala — a z velké části ještě pohybuje — ve světě účelové i umělecké anarchie, kde cenný přínos hloubkové psychologie se vyžívá v triviálním infantilismu reklamních hrůček — a kde panuje výtvarná směsice historických slohů, nemající obdoby v kultuře žádného jiného národa. Spíše američtí sociologové tuší nové možnosti pro formy lidského života, vyplývající z rozvoje vědy a techniky.

V tomto duchu viděl, sledoval, oceňoval a promýšlel Ladislav Sutnar moderní grafický návrh, novou formu reklamy a novou typografii ve směru toho, co kdysi započal ve své vlasti. Sutnar nejen pracoval v praxi, ale i psal a vydával knihy o své soustavě, která byla mnohými nazvána slohem budoucnosti.

Poslední a nejúplnější z jeho knih vyšla v roce 1961 nákladem Hastings House Publishers, New York, pod názvem "*Visual Design in Action*", ve skvělé výpravě autorově, která je

živým dokladem myšlenek, rozvinutých v knize a doložených četnými obrazovými ukázkami. Kniha má 188 stran, 342 černobílých ilustrací v textu a 36 stran barevných příloh, cena je 17.50 dolarů.

I když jde o dílo v podstatě odborné, přece každý, kdo knihu pozorně přečetl a prohlédl, dostane zcela nový pohled na to, co se kolem děje v reklamě, výpravě tištěného slova a sdělování informací.

Nově po desetiletích objevuje Čech ve světě Ladislava Sutnara jako vedoucího představitel svého oboru v prostředí, které více než jiné poskytuje možnosti pro jeho sloh a může jej v budoucnosti plně využít.

Jarmila Dvořáková

SLOVO ČS. SPISOVATELŮM

Co platí obecně pro spisovatele a intelektuály na celém světě, platí také pro ty čs. oportunisty mezi našimi spisovateli, kteří se přidali po únoru 1948 ke komunistům, ač jejich dosavadní dílo i život by mohli sloužit jako vzor měšťáctví. Chilský spisovatel Julian Marias napsal v knize "Intelektuál a jeho svět":

"Intelektuál má jistě právo, aby se mýlil, ale nikoli aby lhal. Má právo vzplanout pro věc, ale jeho zánícení nesmí jít tak daleko, aby ztratil svědomí. Má právo žít a vydělávat peníze na živobytí i tehdy, když neexistuje svoboda, ale v tomto případě nikoli jako intelektuál. Má právo zaujímat stanoviska k politickým otázkám, ale nesmí být spoluviníkem na zločinech, útlaku a na lži."

MILADA SOUČKOVÁ: "NEZNÁMÝ ČLOVĚK"

(Sklizeň svobodné tvorby, 1961.)

Mnoho lidí slavných a známých již popsalo veliké události, které se u nás děly od šestašedesáté války. Poněvadž šlo o lidi, kteří na nich měli svůj podíl, omezili se na líčení dějů a faktů, takže obyčejně ovzduší, v němž se události odehrávaly, odbyli zkrátka. Milada Součková ve svém Neznámém člověku měla šťastný nápad vypravovat tyto události nebo vzpomínat si na ně tak, jak je viděl, slyšel a prožil člověk na nich přímo neúčastněný, člověk neznámý. Proto její pásmo vzpomínkových fresek má význam skoro historický.

Neznámý člověk Součkové je vypravěčem talentovaným, lépe řečeno je výbornou vypravěčkou. I když ze sebe někdy dělá mužského, je to každým coulem ženská. Neboť jen ženská dovede takhle vidět, ba přezehlit damaškový ubrus a položit na něj krajkové "milijé" na hostině pro děti v době rusko-japonské války, jen žena dovede uháčkovat tak složité dějinné krajky z mnoha podobností, jež by unikly dalekozrakému mužskému oku. Součková jakoby se snažila dokázat, že tato

dalekozrakost je také oční nemocí. Neznámý člověk Milady Součkové je hodně konformistický. Činí to, co činí všechny ostatní — i když v květnu 1918 jde demonstrovat do ulic, i když na 28. října 1918 shazuje dvouhlavého orla s policejního ředitelství. Je řízen patrně tajnými historickými silami a skoro nikdy proti nim nebojuje. Ovšem, kdyby bojoval, přestal by být neznámým člověkem, a bylo by po knize, která tak výborně líčí atmosféru různých dob. Součková nás učí, že ovzduší, z něhož se události vynořují, je výrobkem lidí pasivních.

Součková ovládá spisovatelské řemeslo dokonale. Víc než řemeslo — její umění si hraje s každým slovem jako s kotětem, které hladí a opětovně vytahuje zpod stolu, kam jí uteklo. Její umění se podobá umění koláže, které dovede slepit úsloví doby, písničky a titulky novin v obrazy neobyčejně živé. Je ve své knize strašně ženská a buržoásní — což samozřejmě říkám jako největší poklonu. Neboť právě v ní obě tyto vlastnosti kypí tvořivostí.

Petr Den

Čestnou občankou státu Jižní Dakota byla jmenována česká krajan-ská spisovatelka Zdena Trinková z Lidgewoodu, N. D. Stalo se to při oslavách stého výročí dne, kdy se Jižní Dakota stala státem americké Unie. Zdena Trinková napsala úspěšný román "Medora", věnovaný Divokému západu a dobrodružstvím francouzského markýze de Mores. Další její kniha se jmenuje: "Teddy, vševěd Divokého západu", je-

jímž hrdinou je prezident Theodor Roosevelt. Také další kniha "Národní park Theodora Roosevelta" zdůrazňuje Rooseveltovy výpravy na Divoký západ a jeho zájem o život těchto amerických končin. Český původ se u Zdeny Trinkové naléhavě přihlásil, když napsala knihu "Vesnička, zvaná Lidice", dále "Jeník a Mařenka" a poslední její kniha je věnována opět Západu; nese název: "Tam, kde začíná Západ."

PEDAGOGICKÁ SLOŽKA ČS. KULTURY

Přednosta fakulty slovanských studií na francouzské universitě v Montrealu, Rostislav Pletněv, ruský emigrant a doktor Karlovy university, poslal redakci tohoto listu významí své víry v český a slovenský národ i v jeho svobodnou budoucnost. Prof. Pletněv píše:

Dějiny kulturního života každého národa mohou být posuzovány také s hlediska axiologického, t. j. s hlediska přínosu světové kultuře. Nejedna národ se může pochlubit slavnými spisovateli, umělci, vynálezci a učenci. V kulturních dějinách Evropy neznám však žádný jiný národ tak silně a oddaně zaujatý problémy a úkoly pedagogickými, v nejšířším významu tohoto slova, jako jsou Čechoslováci.

Byla to sotva náhoda, že Cyril a Metoděj byli již v IX. století pozváni do Velkomoravské říše. Nejedna otázka náboženského, politického a hospodářského významu zaznamenala tam počátek svého soustavného rozvoje. Na půdě "Bohemiae" byla ve XIV. století založena první středoevropská universita "Universitas Carolinae Pragensis", nikoli jen z důvodů politických, ale především osvětových a pedagogických. Intensivní obrodné náboženské hnutí bylo rovněž v přímé souvislosti s působením magistrů a profesorů, kteří "ex cathedra" pečovali o rozvoj české pedagogiky. V této souvislosti je možno upozornit nejen na vliv protestantských, ale i katolických kulturních pracovníků.

Přibližně o dvě století později Jan Amos Komenský rozvinul svoji nesmírně podnětnou pedagogickou

činnost v řadě evropských zemí a měl pronikavý vliv i na založení jedné z nejstarších vědecko-osvětových institucí britských. Základy co nejnázornějšího způsobu vyučování, touha po nábožensky založené výchově mravní, nové a na tehdejší dobu vpravdě revoluční metody didaktiky, a metodiky, jsou jasnými mezníky celé kulturní epochy, zahájené působením velkého "učitele národů" — Jana Amose Komenského, uznávaného zakladatele moderní evropské výchovy.

V XVIII. a v XIX. století v dobách národního osvícenství a obrození česká pedagogika byla osou osvětového působení Josefa Dobrovského, Pavla Josefa Šafaříka, Josefa Jungmanna, Františka Palackého, Jana Kollára, Ludevíta Štúra a řady dalších vychovatelů českého a slovenského lidu.

Celý vědecký a politický odkaz Masarykův má rovněž jasný základ pedagogický a morální. Typická je v tom smyslu zvláště Masarykova dizertace o sebevraždě, stejně jako jeho "Ideály humanitní" a jasnozřivá politická studie o Rusku a Evropě. Utváření mravního a politického charakteru celých příštích generací bylo přímým důsledkem Masarykovy pedagogické — osvětové práce.

Také Masarykovi spolupracovníci nebo stoupenci a následovníci, ať již uvedu namátkou profesory Musila, Drtinu nebo Hlavatého, vyoralí hlubokou a plodnou brázdu v historii české výchovy, seznámivše nejen své spoluobčany, ale často i širý, neslovanský, svět s odkazem a cílem velkého českého "učitele národů", na jehož dílo — často i nevědomky — navazovali. Co vyko-

KULTURNÍ POKLADY

Už jsme se stručně zmínili o tom, že oblastní jednatel SVU pro Chicago, prof. dr. Josef Čada byl pozván českými benediktiny na kolej svatého Prokopa v Lisle, aby tam organizoval "Středisko pro slovanskou kulturu". Na žádost redakce "Zpráv" nám napsal dr. Čada několik informací:

Po zběžné prohlídce archivů koleje svatého Prokopa lze říci, že knihovna obsahuje originály nebo mikrofilmy prakticky všech deníků, týdeníků a periodik, které vydávali a vydávají čeští katolíci v USA — a to od roku 1875! Tyto sbírky jsou nedocenitelné, protože jsou jedinečné a ukazují přesně činnost českých katolíků v Americe.

Pokud jde o českou literaturu, je tu v knihovně zastoupen každý dobrý český spisovatel od Balbína až do

roku 1945. Vědecká a humanistická literatura při tom tvoří rozsáhlé oddělení. Je zde na př. vše, co napsali Niederle, Josef Pekař, Novotný, Masaryk, Beneš a ostatní zářivé zjevy českých věd humanistických.

V dohledné době bude vydán tištěný katalog pro potřebu studentů a vědců, hledajících prameny. "Středisko pro slovanskou kulturu" tím nechce a nebude konkurovat ostatním univerzitám, které mají ústavy slovanských studií. Hlavní účel je zachovat památky česko-amerického, jugoslávsko-amerického a polsko-amerického kulturního života v USA. Čeští benediktini v Lisle při tom doufají, že časem se jim podaří zachovat památky všech slovanských národů, žijících ve Spojených státech.

nal na příklad Antonín Dvořák na severoamerickém kontinentě pro zušlechtění duše, vnímající nekonečnou krásu hudby, snad ani nemůže být plně doceněno.

Poslání českých kantorů a vychovatelů — jakéhokoli oboru a zaměření — jejich příspěvek ke vzdělanosti národní i všelidské — to je patrně nejtypičtější projev tvořivého českého ducha. Nikoli nadarmo se říká, že dnešní česká kultura je odkazem "kantorů a muzikantů". V tomto odkazu se projevuje tvůrčí genius českého ducha. A v něm je i kus velké naší dnešní naděje. Duch výchovy je duchem věčně revoltujícím. Je to duch věčně hledající a věčně nespokojený. Tento duch se nemůže smířit s jakýmkoli omezo-

váním tvůrčí svobody, jímž se vyznačovala někdejší totalita nacistická a jež je tak odporná v totalitě komunistické.

Dr. Rostislav Pletněv

VYUČOVÁNÍ ČEŠTINĚ

Přes léto opět vyučování českému jazyku ve svobodném světě pokročilo. Nejradostnější je zpráva z Londýna, kde za městské patronance se bude každý čtvrtek večer vyučovat českému jazyku na Holborn College of Law. Učitelem bude redaktor Brušák z československého oddělení rozhlasové stanice BBC.

Také v Bostonu, Mass. se začne vyučovat česky, a to svépomocí matek a rodičů vůbec. Ve výboru školy čteme jména dr. Dolanská, dr. Ker-

MONOLOG

Pavel Javor

*Už ti také, brachu,
zrudla kštica!
Když se podzimu ptáš,
ví-li o někom,
kdo miloval život ještě více,
tichým vzlykem
odpoví ti strom —*

*Najednou
už nechce se ti zpívat,
najednou
už nechce se ti brát.
Tichým steskem začínáš se dívat,
co vše dlužen jsi,
co můžeš ještě dát*

*Přešel's most
a nezaplatil mýto.
(Tolik nadějí a tolik tuh!)
Najednou
je všeho nějak líto,
nemáš již
čím zaplatit svůj dluh —*

*Steskem píše
podzim po obloze,
lístkem,
který z mědi vytepás.
Suchý lístek spadlý k bosé noze,
život náš . . .*

ner, dr. Ročková, manželé Sukovi, manželé Stacho a paní Ilka Williams. Vyučuje se pravidelně v sobotu. Paní Marie Dolanská pro učitele (dobrovolníky) školy napsala malý manuál. Kdo by měl zájem, může si jednu kopii objednat prostřednictvím redakce těchto "ZPRÁV". Jeden výtisk stojí 75 centů s poštovným.

Čs. dálková škola v Norsku uspořádala kurs pro české učitele; přednášelo se o filosofii, dějinách, o psy-

chologii, pedagogice, učební metodice atd.

S úspěchem se skončila letní škola v Cedar Rapids, Iowa, kde bylo zapsáno šedesát dětí; jeden žák přijel dokonce z Denveru. Je zajímavé číst seznam žáků, protože kromě typických českých jmen tu nacházíme jména: Christophersen, Smith, Eichorn, Kelly atd. Jde zřejmě o smíšená manželství — a my se musíme hluboce poklonit před českými maminkami, které posílají děti do české školy, ač otec je cizozemec. Nyní usilují v Cedar Rapids o to, aby v zimě měli dost žáků češtiny pro dospělé.

ZÁZNAMY

Pracovní skupina v Montrealu byla založena při zájezdu našeho předsedy prof. V. Hlavatého do Kanady. Tak zájezd prof. Hlavatého kromě široké publicity, sloužící čs. věci, přinesl ovoce i pro SVU. Na jeho počest uspořádal v Montrealu "Čs-kanadský klub" slávnostní večeři, po níž dvacet pět přítomných členů SVU založilo Pracovní skupinu pro Montreal. O poslání SVU promluvil dr. Hlavatý, a o dosavadní práci v Kanadě referovali dr. Jiří Škvor, oblastní jednatel pro Montreal dr. Zd. Petrla a oblastní jednatel pro Toronto dr. Mario Hikl. Předsedou nové Pracovní skupiny v Montrealu byl zvolen dr. Oskar Sýkora starší. Živá reakce přítomných, následující po projevech, je náznakem slibné činnosti. Zpravodaj z Montrealu končí svou informaci větou: "Zájezd prof. Hlavatého do Kanady měl mimořádný úspěch a pod-

statně rozšířil pracovní základnu SVU v celé Kanadě.

Pracovní skupina ve Washington, D. C. uspořádala v pátek 10. listopadu druhou přednášku své podzimní sezony. Přednášel generál dr. Mikuláš Ferjenčík z Chicaga na téma: "Zážitky a zkušenosti z Moskvy a zo Slovenského národného povstania." Dr. Ferjenčík byl šéfem vojenské veterinární služby na Slovensku v Banské Bystrici. Jako vynikající vyznavač demokracie a československé orientace vstoupil do podzemního hnutí za slovenského státu a účastnil se jako jeden ze čtyř důstojníků zasedání ilegální Slovenské národní rady. Po té tajně odletěl jako delegát SNR do Moskvy, aby tam jednal s čs. a sovětským vojenskými představiteli o pomoci pro slovenské národní povstání. Na Slovensko se vrátil krátce po vypuknutí tohoto povstání a byl ihned jmenován poverenikem SNR pro obranu. Po osvobození se stal státním tajemníkem min. národní obrany v Praze a po té až do února 1948 poverenikem vnitra na Slovensku. Ve své washingtonské přednášce uvedl zajímavé podrobnosti o své cestě do Moskvy, popsal nezájem Sovětů o slovenské povstání a jeho skutečné sabotování jak sovětskou armádou, tak komunistickými partyzány na Slovensku. — Další přednášku má Pracovní skupina Washington počátkem ledna. Bude přednášet redaktor Ivan Herben o svých vzpomínkách na bratry Čapky z redakce Lidových Novin, ale hlavně o Josefu Čapkovi. Budou to vzpomínky na Josefa Čapka z koncentráku, nazvané "Bratr Josef."

Pracovní skupina Mnichov uspořádala další přednášku odborníka pro jadernou fyziku, dr. Eduarda Fischera: "Účinky neřízené řetězové reakce a možnosti ochrany proti radioaktivnímu zamoření atmosféry a zemského povrchu." Pro snadnější pochopení přednášky vydali pořadatelé cyklostylované excerpty této přednášky.

Pracovní skupina New York uspořádala v neděli 26. listopadu přednášku Josefa Zelendy, doprovázenou dvěma originálními filmy z Habeše. Jeden z těchto filmů přináší snímky ze zlatých dolů Šalamounových. V lednu bude přednášet spisovatel Petr Den a v únoru red. Ivan Herben o Josefu Čapkovi.

* * *

"Rok opata Prokopa Neužila", osvětleného otce českých benediktinů v Lisle u Chicaga, zakladatele českého tisku v Chicagu, koleje sv. Prokopa atd., vyhlásil ke stému výročí jeho narozenin nynější opat kláštera sv. Prokopa Ambrož Ondrák. Guvernér státu Illinois Otto Kerner Jr. vyhlásil den narozenin za "Den opata Prokopa Neužila" a v proklamaci označil Prokopa Neužila "za jednoho z největších duchovních vůdců ve státě Illinois." **Dvořákovské večery** k oslavě Mistrových 120. narozenin, byly uspořádány na dalších místech. Především to bylo Chicago, kde člen SVU, osvědčený sbormistr prof. František Kubina dirigoval koncert mužského i ženského sboru Jednoty ČSA. První polovina koncertu byla věnována Dvořákovým skladbám. — Koncert ryze Dvořákovský uspořádaly sdružené čs. organizace v

Montrealu v Kanadě. (Mezi nimi také SVU.) Naše vděčnost za vysokou uměleckou úroveň náleží především dr. Františku Steinovi, který pořad večera nastudoval. Slavnostní proslov přednesl někdější velvyslanec Fr. Němec. —

Národní rada žen svobodného Československa v New Yorku uspořádala večírek rovněž k uctění Dvořákových narozenin. Redaktor Radio Free Europe Ivan Herben předváděl na zvukových páskách pět svých reportáží o Dvořákově pobytu v USA (dvě z nich přímo ze Spillville). Tyto reportáže byly vysílány do ČSSR. Večer uvedla pročitelnými slovy o Dvořákově významu předsedkyně paní Betka Papánková.

Paní Vlasta Vrázová, vdova po slavném cestovateli E. St. Vrázovi a matka sl. Vlasty Vrázové, úřadující místopředsedkyně ČSNRA, zemřela v Berwynu ve věku osmdesáti šesti let po dlouhé nemoci. Paní Vrázová byla dcerou Augustina Geringera, zakladatele deníku "Svornost". Za obou světových válek se účastnila odboje a byla činná zejména v Červeném kříži.

Česko-americký sochař Albín Poláček, čestný člen SVU, žijící na Floridě ve městě Winter Park, zakoupil vedle své farmy za 33,000 dolarů sousední pozemky a učinil odkaz, aby po smrti jeho a jeho ženy všechny nemovitý majetek připadl městu — s podmínkou, že zde město zřídí veřejný park.

Skupina mladých herců, vedená českým exulantem Vaškem Šimkem, sehrála v New Yorku hru Arthura Millera "Pohled s mostu".

Jednu z úloh sehrál Jára Kohout. Je to táž skupina, která loni sehrála anglicky "Ze života hmyzu" od bratří Čapků.

Na den 17. listopadu, symbolicky na výročí nacistických masakrů proti českým studentům, svolala universita v Chicagu poradou s čs. krajan-skými spolky, aby je požádala o pomoc: Universita za podpory federální vlády zakládá fakultu slovanských jazyků a stolici českého i slovenského jazyka, literatury a dějin ČSR. Zatím bylo na počátku školního roku zahájeno vyučování češtině pro začátečníky.

"Pan Carr z ministerstva zahraničních věcí", jmenuje se kniha Catherine Craneové. Jejím hrdinou je poslední americký velvyslanec v Praze před nacistickou okupací Wilbur John Carr. Českého čtenáře zaujmou i dojmy denníkové záznamy Carrovy, na příklad o pohřbu presidenta Masaryka, o krásoch Prahy a záznam o jeho loučení s Prahou. Kniha vyšla anglicky v New Yorku.

"The Slavic and Eastern European Journal", vydávaný Spolkem profesorů slovanských jazyků v USA, otiskuje řadu článků, týkajících se našich kulturních otázek. Především je tu pochvalný článek o dvou knihách, vydaných v Praze: "O lidové písni a hudbě" od Leoše Janáčka a "Živá píseň" od Vladimíra Úlehly. Recensent píše, že jsou to velmi cenné příspěvky ke studiu moravského národopisu. Dr. Jos. Rouček tu recensuje knihu Josefa Korbela "Komunistická subverse v ČSR",